

На сьогодні одним з головних завдань є відновлення Каховського водосховища та нормалізація роботи іригаційних систем. Це вимагає від нашого суспільства швидкої відповіді на виклик, детального аналізу ситуації та вжиття відповідних заходів.

Підрив Каховської ГЕС – жахлива трагедія з масштабними і довготривалими наслідками, але своєчасні та оперативні дії на всіх рівнях здатні мінімізувати запобігти трагічному розвитку подій та прискорити відновлення інфраструктури постраждалих територій [2].

Отже, підрив Каховської гідроелектростанції (ГЕС) має серйозні екологічні наслідки. Ця подія може призвести до втрати біорізноманіття та порушення екосистемних середовищ.

Руйнування річкових екосистем може спричинити зникнення видів та порушити природні баланси. Крім того, велика кількість води, яка буде вилитися в річку або навколишнє середовище, може призвести до значного забруднення води. Ці наслідки підкреслюють необхідність ретельного планування, контролю та обережного ставлення до гідротехнічних споруд, з метою зменшення можливого впливу на навколишнє середовище та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел:

1. Чим може обернутися катастрофа на Каховській ГЕС для екології та сільського господарства ? Слово і діло : веб-сайт . URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/06/13/infografika/suspilstvo/chym-mozhe-obernutysya-katastrofa-kahovskij-hes-ekolohiyi-ta-silskoho-hospodarstva> (дата звернення : 02.07.2023)
2. Підрив Каховської ГЕС: чотири категорії наслідків та план подальших дій. Економічна правда : веб-сайт . URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/14/701156/> (дата звернення : 02.07.2023)
3. Катастрофа планетарного масштабу: якими будуть екологічні наслідки теракту на Каховській ГЕС . Уніан інформаційне агенство : веб-сайт . URL: <https://www.unian.ua/ecology/katastrofa-planetarnogo-masshtabu-yakimi-budut-ekologichni-naslidki-teraktu-na-kahovskiy-ges-12289350.html> (дата звернення : 02.07.2023)

УДК 553.99(477)

НЕЗАКОННИЙ ВИДОБУТОК БУРШТИНУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Вдовіна І., здобувач вищої освіти

Мовчан Т.В., к.е.н., доцент кафедри геодезії, землеустрою та земельного кадастру
mov4an.tata@gmail.com

Одеський державний аграрний університет, м.Одеса, Україна

Україна займає третє місце в світі за обсягом запасів бурштинових руд. Найбільш перспективними регіонами України щодо наявності бурштину є південний і північно-західний схил Українського щита, де спостерігається взаємодія кристалічних утворень Українського щита з осадово-вулканогенними породами Прип'ятського прогину та Волино-Подільської плити. Адміністративно ця область включає північну і північно-західну частини Житомирської та Рівненської областей, а також північно-східну частину Волинської області.

Державний баланс запасів корисних копалин України враховує наявність 10 родовищ бурштину. У Рівненській області ці родовища включають Клесівське, Вільне, Володимирець-Східний, родовище "Золоте", західну частину ділянки Каноничі та родовище "Томашгород". У Волинській області наявні Маневицьке та Камінь-Каширське родовища. Найбільшим родовищем бурштину в Україні є Клесівське, яке було відкрите у 1980 році на території Рівненської області. Це родовище пов'язане з північно-західним схилом Українського

кристалічного щита і знаходиться на Клесівській слабохвилястій рівнині, що простягається на межі Рівненської і Житомирської областей. Геологічна будова цієї рівнини включає осадові породи палеогенового і антропогенного віку з загальною товщиною до 20 метрів, які лежать на розрізаній поверхні кристалічного фундаменту.

Утворення розсипів бурштину залежить від трьох факторів, представлених на рисунку 1.

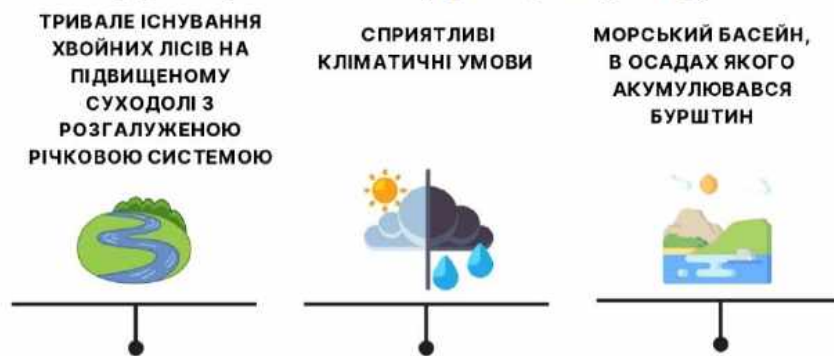

Рис. 1 Чинники утворення бурштину

Перелічені природні умови обумовили наявність на території України бурштинових родовищ, які розробляються легальним та нелегальним способом. Офіційно українські підприємства до введення в Україні воєнного стану щорічно видобували усього близько 4 тон бурштину, що становило біля 5% від реального обсягу видобування в країні [1].

Незаконний видобуток цього каменю здійснюється ручним і гідромеханічним способом у закритих і напівзакритих місцевостях: лісах, чагарниках, лісосмугах, віддалених від населених пунктів, що дуже негативно впливає на навколишнє середовище. Статистичні дані свідчать про виявлення пошкоджених від нецивілізованого видобутку бурштину земель: у Житомирській області 220 га земель, у Волинській області – 4 га, у Рівненській – 169 га. Дані щодо порушених земель внаслідок незаконних дій змінюються щодня. Науковці вказують, що шари ґрунту, які є предметом видобутку бурштину, можуть містити різні види інших корисних копалин: ільменіт, рутил, циркон, ортит. Це активи, які за ціною є більш значущі, ніж бурштин [2].

Вплив незаконного видобутку бурштину на навколишнє середовище негативний, він тягне за собою екологічні наслідки, які включають в себе:

- засмічення земельної ділянки відходами (внаслідок постійного перебування великої кількості людей величезні площі втоптани, засмічені побутовим сміттям);
- забруднення атмосферного повітря (внаслідок спалювання паливно-мастильних матеріалів, викиди в атмосферу сполук CO_2 , CO , SO_2 , NO_2);
- порушення гідрологічного режиму (при використанні води для мотопомп старателі проривають канали, змінюють русло річок, що призводить до їх осушення і зникнення);
- знищення трав'яного та чагарникового ярусів лісу, механічне пошкодження кореневої системи дерев;
- змивання гумусового родючого шару ґрунту, порушення структури ґрунтового покриву (поява воронки глибиною 3-8 м);
- підвищення рівня кислотності ґрунту, що унеможливує відновлення знищених лісів (заболочені території стають непридатними для подальшої їх використання).

Основний вплив видобутку бурштину на навколишнє природне середовище полягає в суттєвій зміні ландшафту, руйнуванні ґрунтів, зміні екосистем, порушенні гідрологічного режиму території і, як наслідок, висиханні та зменшенні чисельності лісових ресурсів тощо. Ями глибиною у декілька метрів становлять загрозу для тварин і самих копачів. Густі чагарники в місцях видобутку заважають копачам, тому вони масово випаляють підлісок для своїх потреб. Поки відмічались низові пожежі, але в поліських сосняках вогонь легко може перекинутись на верхівки дерев, та і торф'яники поряд можуть загорітись. На великих ділянках дерев майже не залишається, більшість їх сплюють, аби не заважали, в тому числі й вікові сосни [2].

У зв'язку з відсутністю державного контролю, геолого-розвідувальні роботи на бурштинових родовищах не проводяться, і територія, де ймовірно знаходяться ці запаси мінералу, постійно страждає від незаконних копачів. Значна частина осіб, зайнятих видобутком бурштину, погоджується з тим, що легалізація необхідна, щоб упорядкувати процес видобутку бурштину, відновити екологічний стан Полісся та зменшити соціальну напруженість.

Незаконний видобуток "сонячного каменю" призводить до появи ряду серйозних екологічних проблем та негараздів. Серед них варто відзначити знищення лісів, зміну кліматичних умов місцевості, порушення рівня підземних вод, що в свою чергу може призвести до дефіциту вологи, знищення родючих шарів ґрунту та порушення геологічної структури поверхні. Крім того, такий незаконний вид діяльності сприяє активному заболочуванню територій та збільшенню масових пожеж через навмисне випалювання лісу. Не менш важливою є проблема забруднення повітря.

Ці порушення екологічного балансу мають довгострокові наслідки для нашого природного середовища та наступних поколінь. Незаконне браконьєрство загрожує справжньою екологічною катастрофою, яка може масово вплинути на природні екосистеми та біорізноманіття. Для запобігання таким наслідкам, важливо звернути увагу на необхідність боротьби з незаконним видобутком бурштину та впровадження жорстких заходів контролю і збереження навколишнього середовища.

Запаси бурштину є обмеженими і повинні приносити користь всім людям, що проживають на території його розташування, а не лише окремим особам, як це мало місце раніше. Послідовне впровадження законодавчих змін дозволить видачу ліцензій на видобування бурштину приватним підприємцям та громадським об'єднанням, які будуть зобов'язані сплачувати податки та відновлювати території, де здійснюється видобуток. Проте, для зміни відношення до навколишнього середовища, екологічної свідомості, відповідальності та збереження цінного біорізноманіття Полісся, необхідні зміни у суспільстві, екологічній політиці держави та ставленні людей до природних ресурсів нашої планети.

Для розв'язання проблем, пов'язаних з незаконним видобутком бурштину, необхідно встановити контроль над бурштиною промисловістю і застосовувати штрафні санкції. Також важливо здійснювати рекультивацію пошкоджених земель та розвивати раціональну політику в галузі видобутку бурштину. Забезпечення заздалегідь ідентифікації об'єктів, що потенційно можуть мати негативний вплив, допомагає у плануванні заходів для прогнозування екологічних і соціально-економічних наслідків кожної ситуації, пов'язаної з цими об'єктами. Такі заходи передбачають запобігання виникненню наслідків для навколишнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Ковалевський С.Б., Ковалевський С.С. Бурштинові копальні: історія вивчення, методи добування та вплив на лісові екосистеми. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019, т. 29, № 3. С. 56-59. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2019/29_3/14.pdf (дата звернення: 22.09.2023)
2. Дем'янюк Д.О., Давидова І.В. Вплив на навколишнє природне середовище незаконного видобутку бурштину. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної он-лайн конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. 30 вересня 2019 року. ЖДТУ «Житомирська політехніка», м. Житомир. С. 31-33. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/31.pdf> (дата звернення : 02.09.2023)